

การศึกษาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ
สังกัดกรุงเทพมหานคร
THE STUDY OF SCHOOL ORGANIZATIONAL HEALTH IN PRAWET
DISTRICT UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹อัครเชษฐ์ ปราศัย, และ ²สุชาดา นันทะไชย
¹Akkharachet Prasai and ²Suchada Nanthachai

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย
Kasetsart University, Thailand

¹Akkharachet.p@ku.th

Received: May 28, 2023; Revised: July 25, 2023; Accepted: August 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับสุขภาพองค์กรจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในเขตประเวศ สังกัด กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 216 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบที (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานครภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่อันดับสูง คือ ด้านการอยู่ร่วมกันของครู ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสื่อสารและด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบสุขภาพองค์กรจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่าง

¹ นิสิต, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านความเป็นผู้นำของโรงเรียน อิทธิพลของผู้บริหาร ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการอยู่ร่วมกันของครู ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ และด้านการสื่อสาร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการสนับสนุนทรัพยากรและด้านการมุ่งเน้นวิชาการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรที่ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ด้านการอยู่ร่วมกันของครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรต้องส่งเสริมให้ ครู และบุคลากร มีความรักใคร่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : การศึกษา; สุขภาพองค์กรของโรงเรียน

Abstract

The objectives of this study were 1) To study the level of school organizational health in Prawet district under Bangkok Metropolitan Administration. 2) To compare the level of school organizational health classified by gender, work experience and school size in Prawet district under Bangkok Metropolitan Administration. 3) To study the approach to improving the school organizational health in Prawet district under Bangkok Metropolitan Administration. The tool used was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of 0.96. In the 2022 academic year, a total of 216 students were randomized using cluster Sampling. The statistics used for data analysis included percentages, averages, standard deviations and analysis using independent sample t-test and One-Way ANOVA. The results of the study found that 1) The level of school organizational health in Prawet district, affiliated with Bangkok Metropolitan Administration, as a whole, was at a high level. The aspects with a high level were happy coexistence of teacher, moral support, resource support, leadership influence, communication in school, and school leadership respectively. 2)The comparison of school organizational health by gender, work experience had no statistically significant difference except school size. It was found that school leadership, leadership influence, morale support, happy coexistence of teacher, academic focus and communication in school. Had a statistically significant difference at the .05 level. However, resource support and academic focus had no statistically insignificant differences at the .05 level. 3) The most recommended approach to school organizational health development was happy coexistence of teachers. Besides, it was found that school director should encourage teachers to affectionate and generosity to each other.

Keywords : The Study, School Organizational Health

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในการจัดการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและใช้แนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักที่ได้จัดทำนโยบายการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนในเขตประเวศ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทสามัญศึกษาของกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบอบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากการประเมินและทบทวนตัวชี้วัดระดับเมืองจากการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2563) พบว่า การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ยังมีข้อจำกัดและเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครเช่น ปัญหาคะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ของนักเรียนในโรงเรียน กรุงเทพมหานครที่มีระดับต่ำของการศึกษาขั้นพื้นฐานและโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ที่มีภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่นๆในการจัดการศึกษา เช่น สมรรถนะและคุณภาพครู คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ความต่อเนื่องในการพัฒนาและนโยบาย ตลอดจนความเหมาะสมของระบบประเมินคุณภาพการศึกษาที่ยกระดับคุณภาพการศึกษาไปสู่ระดับสากล เมื่อพิจารณาจากอุปสรรค ปัญหาและเงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องทบทวนแนวทางการพัฒนาและการสร้างกลไกเพื่อการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีจากนักวิชาการต่างๆ ได้แก่ Miles(1973),Hoy&Feldman (1987),Podgurski(1990) Tarter,Hoy,and KottKamp (1990) Owens (1991), Hoy & Sabo(1997)และMarcel BrissOn et al.(1997) มาทำการจัดกลุ่มในด้านสุขภาพองค์กรของโรงเรียน และสังเคราะห์แล้วมาแจกแจงความถี่ตามนักวิชาการที่มีความเห็นตรงกันในด้านของสุขภาพองค์กรของโรงเรียนทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นผู้นำของ

ผู้บริหารโรงเรียน 2) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร 3) ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน 4) ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน 5) ด้านการอยู่ร่วมกันของครู 6) ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ 7) ด้านการสื่อสาร

สภาพองค์กรของโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่ละโรงเรียน มีความแตกต่างเชิงบริบทที่หลากหลายทั้งขนาดของโรงเรียน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา ทิศทางการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น การบริหารจัดการภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน การบังคับบัญชาและการสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนต่อครูและบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และความเป็นอยู่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสภาพองค์กรโดยรวม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาร่วมหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขสภาพองค์กรในด้านต่างๆ อันนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับสภาพองค์กรจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 559 คน จาก 16 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับงานวิจัยนี้ คือ 216 คน โดยใช้สุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สภาพองค์กร ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหาร

โรงเรียน 2) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร 3) ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 4)) ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน 5) ด้านการอยู่ร่วมกันของครู 6) ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ และ 7) ด้านการสื่อสาร จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสุขภาพองค์กรของโรงเรียน ตามแนวคิด และทฤษฎีจากนักวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ Miles (1973), Hoy&Feldman (1987) Podgurski (1990) Tarter,Hoy, and KottKamp (1990) Owens (1991) Hoy & Sabo (1997) และ Marcel BrissOn et al. (1997)

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษา เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การศึกษาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัด กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการอยู่ร่วมกันของครู ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ และด้านการสื่อสาร เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (1967)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศสังกัดกรุงเทพมหานครยผย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) ใช้การสังเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการประมวลความคิดเห็นแต่ละด้านและนำเสนอในรูปพรรณนาแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ
สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

(n = 1216)

สุขภาพองค์กรของโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหาร	3.90	.56	มาก
2. ด้านการสนับสนุนทรัพยากร	4.17	.53	มาก
3. ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน	4.05	.51	มาก
4. ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	4.18	.49	มาก
5. ด้านการอยู่ร่วมกัน	4.19	.51	มาก
6. ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ	3.79	.54	มาก
7. ด้านการสื่อสาร	4.01	.52	มาก
รวม	4.01	.34	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมของสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .34) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุดอยู่ในอันดับแรก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .51) รองลงมาคือ ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .49) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุดในอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .54)

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ จะเห็นได้ว่า ครูที่มีความเห็นต่อสุขภาพองค์กรของโรงเรียน ทั้งเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และหากวิเคราะห์ในเพศชาย ด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .52) รองลงมา ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .21) และ ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .52) ส่วนในเพศหญิง ด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .50) รองลงมา ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .52) และ ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .55)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและทุกด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความเห็นต่อสุขภาพองค์กรแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 0.884$, Sig = 0.450)

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาคุณภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การวางนโยบายการศึกษา การแบ่งส่วนการบริหารสถานศึกษาในสังกัด ทำให้เกิดการประสานงานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียนและผู้ปกครองทำให้คุณภาพองค์กรทุกด้านมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาบอนงค์ เตียเจริญ (2559) ที่ทำการศึกษารื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนเทศบาลมิตรสัมพันธ์วิทยา สังกัดเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่า ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถร่วมงานได้ดีกับผู้บังคับบัญชาในระดับเหนือขึ้นไปผู้บริหารโรงเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารโรงเรียนรู้จักใช้กลวิธีที่เหมาะสมเพื่อผลักดันผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่าง ที่ผู้บริหารต้องการ ผู้บริหารโรงเรียนปรับสภาพการบริหารสอดคล้องกับนโยบายของผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาในระดับเหนือขึ้นไปยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้บริหารโรงเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพองค์กรของโรงเรียนจำแนกตามเพศ พบว่า ระดับสุขภาพองค์กร ระหว่างเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มุมมองและความคิดเห็นถึงแนวทางการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร ของผู้บริหารโรงเรียนมีหลักการ นโยบายในการปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาและขับเคลื่อนองค์กรจากต้นสังกัด ไม่แตกต่างกัน ด้วยโครงสร้างการขับเคลื่อนการศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างจากสังกัดอื่น ทำให้บุคลากรที่อยู่ในสังกัดได้รับการปฏิบัติและมีความรู้สึกไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์เทพ โรจน์วิวัฒน์ (2559) ได้ทำการศึกษารื่อง สุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า การเปรียบเทียบสุขภาพองค์การจำแนกตามคุณลักษณะด้านเพศ สุขภาพองค์การของบุคลากรทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันไม่ทำให้ความคิดเห็นในการประเมินสุขภาพองค์กรแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชิษฐา ตนภู (2559) ได้ทำการศึกษารื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม

และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่าประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันไม่ทำให้ความคิดเห็นในการประเมินสุขภาพองค์กรแตกต่างกัน

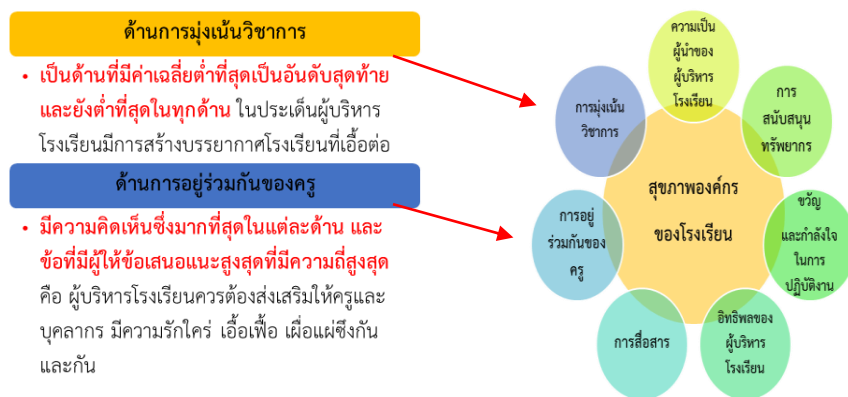
ผลการเปรียบเทียบระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านการสนับสนุนทรัพยากรและด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มีความคิดเห็นต่อระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียน ครูมีความเห็นต่อสุขภาพองค์กรของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มุมมองและความคิดเห็นในด้านการสนับสนุนทรัพยากรไม่แตกต่างกัน ทางสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครได้จัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด การบริหารงบประมาณของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครมีการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามรายการและแผนงานหรือโครงการที่โรงเรียนได้รับอนุมัติงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบ ส่วนในด้านการมุ่งเน้นวิชาการมีมุมมองและความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นในการบริหารงานวิชาการในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทุกด้านให้นักเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ มีทักษะชีวิตและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา จันทรหอม (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสุขภาพองค์กรโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสุขภาพองค์กร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในด้านผู้นำทางวิชาการและด้านการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการอยู่ร่วมกันของครู และด้านการสื่อสาร ครูมีความคิดเห็นต่อสุขภาพองค์กรของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ ปรากฏว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้ง 5 ด้าน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยสุขภาพองค์กรน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับงานวิจัยของหยาดอัมรินทร์ ศิริจันทร์ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์กรของสถานศึกษากับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า การเปรียบเทียบสุขภาพองค์กรของสถานศึกษามัธยมศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะสถานศึกษาแต่ละขนาดมีบรรยากาศองค์กรและสภาพที่แตกต่างกันย่อมส่งผลให้ความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีผู้ให้เสนอแนะ จำนวน 79 ความคิดเห็นซึ่งมากที่สุดในแต่ละด้านและข้อที่มีผู้ให้ข้อเสนอแนะสูงสุดที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนควร

ต้องส่งเสริมให้ ครู และบุคลากร มีความรักใคร่ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การทำงานในโรงเรียน มีบุคลากรจำนวนมาก ซึ่งบุคลากรแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องปกติที่อาจจะเกิดความไม่เข้าใจกัน ส่งผลต่อการทำงานของบุคคล กลุ่มบุคคล ทำให้มีผลกระทบต่องานและเป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับ Henry Mintzberg (1983) อ้างอิงใน ประยงค์ มีใจชื้อ (2565) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้คน (Interpersonal Role) ในฐานะผู้สร้างสัมพันธภาพ (Liaison) เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริม และการผูกมิตรอันดี ให้เกิดกับบุคคลและกลุ่มต่างๆ ภายในองค์กร ทำให้การทำงานต่างๆ มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเวศ สังกัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยผู้ได้รวบรวมข้อมูล ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีจากนักวิชาการต่างๆ มาทำการจัดกลุ่มด้านสภาพองค์กรของโรงเรียน และสังเคราะห์แล้วมาแจกแจงความถี่ตามนักวิชาการที่มีความเห็นตรงกัน มีด้านสภาพองค์กรของโรงเรียนทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร 3) ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน 4) ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน 5) ด้านการอยู่ร่วมกันของครู 6) ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ 7) ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวม พบว่า ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย และยังต่ำที่สุดในทุกด้าน ในประเด็นผู้บริหารโรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากร ควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดสภาพการเรียนรู้ การสอน มีการคำนึงถึงห้องเรียนที่มีความสะอาด จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีมุมวิชาการส่งเสริมความรู้ กระตุ้นให้นักเรียนรักการเรียนรู้ รักการอยู่ร่วมกัน ในชั้นเรียน และช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติอันดีงามให้แก่แก่นักเรียน ดังนั้น การมี

บรรยากาศที่ดีย่อมส่งผลให้ผู้เรียนรู้และบุคลากรภายในโรงเรียนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ทำให้เอื้อต่อการเรียนรู้

การเปรียบเทียบระดับสุขภาพองค์กรของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการอยู่ร่วมกันของครู และด้านการสื่อสาร โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางทุกด้าน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางควรให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ตลอดจนสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง และประสานความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน อีกทั้งเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีอิสระในความคิด และร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในเขตประเทศสังกัดกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า ด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีความคิดเห็นซึ่งมากที่สุดในแต่ละด้าน และข้อที่มีผู้ให้ข้อเสนอแนะสูงสุดที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรต้องส่งเสริมให้ ครู และบุคลากร มีความรักใคร่ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญกับครูและบุคลากร เน้นการปฏิบัติงานในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม มีความช่วยเหลือ สามัคคีกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรัก ความเข้าใจ และเอื้ออาทรต่อกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- นาถอนงค์ เตียเจริญ. (2559). *สุขภาพองค์กรของโรงเรียนเทศบาลมิตรสัมพันธ์วิทยา สังกัดเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสระแก้ว*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประยงค์ มีใจชื้อ. (2565). *พฤติกรรมองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พงษ์เทพ โรจนวิรัตน์. (2559). “สุขภาพองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางบัวทอง” *วารสารบัณฑิตศึกษา* 13, 62 (กรกฎาคม- กันยายน 2559): 51-58.
- พรณี ลีกิจวัฒน์. (2559). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: คณะครู ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สวัสดิ์ศรี สำนักพิมพ์เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- รัตติยา จันทร์หอม. (2559). “ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5”
วารสารวิจัย และพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559): 269-278
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิควิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- หยาดอัมรินทร์ ศิริจันทร์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การของสถานศึกษากับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อัญชิษฐา ตนภู. (2559). สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Hoy, W.K. and Feldman, J. (1987). Organizationai health: The concept and its measure. *Journai of Research and Development in Education*, 20, 30-37.
- Hoy, W.K. and Sabo, D. (1997). *Quality Middle Schools: Open and Healthy*. California: Corwin Press, Lnc.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp.90-95). New York: Wiley & Son.
- Marcel Brission and et al. (1997). *Elements of Organizational Health*. Retrieved 19 November 2021, from <http://www.pscfcp.gc.ca/auditverif/reports/1997/Orghealthe.htm>.
- Miles, M.B. (1973). *Planned change and organizational health: Figure and ground*. In M.M. Milstain, & A.B. James (Eds.), *Educational administration and the behavioral science: A system perspective*. Boston, MA: Allyn and bacon.
- Owen, R. G. (1991). *Organizational Behavior in Education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Podgurski, T. P. (1990). *School effectiveness as it relates to group consensus and organization health of elementary*. Dissertation Abstracts International.
- Tarter, C J., Hoy, W.K., & Kottkamp, R. (1990). School health and Organizational commilment. *Journal of Research and Development in Education*, 23, 236- 243.

